

รูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
The Model of Development of Tourism Routes with Ecological and Cultural Potential in
Muang District, Nong Bua Lamphu Province

ระพีพรรณ จันทรสา

Rapeepan Jantarasa

สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Management Program, Udon Thani Rajabhat University

E-mail: Dew.rapeepan@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6997-5453>

Received 28/09/2022

Revised 06/10/2022

Accepted 06/10/2022

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมหรือการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกคือ การสร้างรายได้ให้ชุมชน ร้านค้าผู้ประกอบการท่องเที่ยว การนำประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมต่อนักท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนและภาครัฐมีความร่วมมือกันเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดความร่วมมือสามัคคีทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนรวมถึงระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นในการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม (2) เพื่อกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม (3) เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และ (4) เพื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณในการศึกษาเชิงคุณภาพดำเนินวิจัยโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มอภิปรายผล เพื่อพัฒนารูปแบบของการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจโดยแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า (1) การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 38 แห่ง แบ่งออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 18 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 20 แห่ง (2) การกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่าการกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทรัพยากรการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม 1 อำเภอ มี 38 สถานที่ มีต้นทุนที่ดี ทำการจัดแพคเกจทัวร์ที่เหมาะสม อาจจะมี 3

ประเภท 1. วันเดียวน้ำพุร้อน 2. สองวันหนึ่งคืน 3. สามวันสองคืน ไว้สำหรับให้นักท่องเที่ยวเลือก เป็นแบบกรุปทัวร์, FIT คือ เดินทางมาเอง จัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ New Normal ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้นำเที่ยว และนักท่องเที่ยว ให้ทันกับยุคสมัยในสภาวะปัจจุบันในการปฏิบัติตนจากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 38 แหล่งนี้ มาศึกษากับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะร้อยเรียงขึ้นมาให้เป็นจุดเส้นทางนำเที่ยวด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม ลำดับที่ 1 ชุมชนเกษตรสายบุญวัดถ้ำกลองเพล จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ลำดับที่ 2 ภูพานน้อย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 ลำดับที่ 3 ตลาดบ้านห้วยเตือ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ลำดับที่ 4 น้ำตกเผ่าได้ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ลำดับที่ 5 วนอุทยานบัวบาน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ลำดับที่ 6 ห้วยตาดชาบ้านห้วยทราย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ลำดับที่ 7 โคมสแตร์บ้านห้วยทราย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ลำดับที่ 8 ภูหินลาดซ้อฟ้า จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ลำดับที่ 9 ถ้ำดินเพียงวังเสือหวี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ลำดับที่ 10 ไร่สุขสวัสดิ์ จำนวน 42 คนคิดเป็นร้อยละ 15.3 ได้รูปแบบการท่องเที่ยว 3 รูปแบบคือ 1) ประเภทวันเดียวน้ำพุร้อน เหมาะสำหรับคนในพื้นที่ 2)ทริป 2 วัน 1 คืน คนในแถบอีสาน 3) ทริป 3 วัน 2 คืน เหมาะกับคนที่มาจากทางไกล เป็นกรุปทัวร์มาเองทั้งที่ขับรถไปเองได้หรือปั่นจักรยานไปเองได้ (3) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ค้นพบเป็นจังหวัดเล็กๆ จังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นแหล่งอารยธรรม มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ภาพเขียนสี บนภูเก้า-ภูพานคำ อำเภอโนนสัง ยุคสมัยทวารวดี ใบเสมาที่มีทุกอำเภอ และยุคสมัยศิลปะล้านช้าง เช่น ชุนใหญ่ขอบเมืองเจ้าเมืองหนองบัว (สมัยพระเจ้าฟ้าจู), พระพุทธรูปพระไชยเชษฐา วัดถ้ำสุวรรณคูหา,วัดศรีคุณเมือง,เจ้าปางคำ เจ้าเมืองเวียงจันทน์นครกบแก้วบัวบาน,พระวอ-พระตา เจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน,และศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และ (4) การประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า รูปแบบของการบริหารจัดการอยากจะเน้นคำว่าหุ้นส่วนการบริหารจัดการมากกว่าการมีส่วนร่วม จะทำให้ชุมชนได้งานได้อาชีพได้รายได้จากพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวตรงนั้นและชุมชนใกล้เคียงได้รับความสนใจมากขึ้น ทำให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ต้องมียุทธศาสตร์ในเชิงมุ่งผลสำเร็จ (ออกทีวี, ยูทูบ)

คำสำคัญ:เส้นทางการท่องเที่ยว; แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม

Abstract

Tourism in all areas, whether traditional tourism or new tourism, has both positive impacts. generating income for the community Shops, Tour operators, and bringing traditions, art, and culture to tourists The people in the community and the government work together to create a tourist attraction to attract tourists. Cooperate with the public, private, community, and university levels. Therefore, in the study of The model of development of tourism routes

with ecological and cultural potential in Muang District Nong Bua Lamphu Province The research objectives are (1) to survey tourism resources and assess the potential of eco- and cultural tourism sites. (2) to determine the model of tourism routes with ecological and cultural potential. (3) to develop tourism activities in tourist attractions with ecological and cultural potential. (4) To promote tourism routes with ecological and cultural potential in the area of Muang District Nong Bua Lamphu Province Mixed methods, both qualitative and quantitative, were used in qualitative studies conducted through workshops, brainstorming sessions, discussion group meetings. to develop an efficient model of tourist attraction survey As for the quantitative research study, it was a survey by questionnaire to evaluate the model designation to determine the tourism route model with ecological potential and linkage culture in Muang district. Nong Bua Lamphu Province Data collection by surveying tourism resources and assessing the potential of ecotourism and cultural attractions of experts. The research results found that (1) Tourism resource survey and assessment of ecological and cultural tourism potential There were 38 tourist attractions, categorized into 18 ecotourism sites and 20 cultural sites. (2) Determination of tourism routes with ecological and cultural potential It was found that the design of tourism routes with ecological potential and cultural linkage in Muang district Nong Bua Lamphu Province get a model of eco-tourism route, tourism resources Natural and cultural attractions in 1 district, there are 38 places with good cost. Make an appropriate tour package. There may be 3 types: 1. One day trip, 2. Two days one night, 3. Three days and two nights for tourists to select. As a group tour, FIT is traveling by yourself, arranging a New Normal travel route to suit the current situation. by educating understanding with tour guides and tourists to keep up with the era in the current state of conducting surveys from these 38 tourist sites to study with a group of tourists to arrange them into a tourist route point by using questionnaire No. 1, Sai Boon Agricultural Communities Wat Tham Klong Phen, number 88 people, accounted for 35.3%, No. 2 Phu Phan Noi, 85 people, equivalent to 34.1%, No. 3 Ban Huai Dua Market, 78 people, accounted for 31.3%, No. 4, Tao To Waterfall, 71 people think. was 28.5 percent, 5th place, Bua Ban Forest Park, amounting to 63 people, accounting for 25.3 percent, 6th place, Huai Tadkha, Ban Huay Sai, 51 people, accounting for 20.5%, 7th place, 46 people, representing Ban Huay Sai homestay. 18.5, No. 8, Phu Hin Ladchofa, 43 people, accounted for 17.3%, No. 9, Tham Din Pieng Wang Sua Hung, 43 people, accounted for 17.3%, No. 10, Suksawat Rai, 42 people, accounted for 15.3%, has a form of tourism. There are 3 types: 1) Day Trip type. Suitable for local people 2)

[639]

Citation: ระพีพรรณ จันทรา. (2565). รูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (5), 637-660.

Jantarasa, R., (2022). The Model of Development of Tourism Routes with Ecological and Cultural Potential in Muang District, Nong Bua Lamphu Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 2 (5), 637-660; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.117>

2 days 1 night trip for people in the Isan area. (3) 3 days 2-night trip suitable for people who come from far away As a group tour, you can either drive yourself or ride a bike yourself. (3) Tourism activity development in tourist attractions with ecological and cultural potential. Nong Bua Lamphu Province which was discovered as a small province in the upper northeastern region of Thailand a source of civilization Has flourished since the prehistoric era. Color paintings on Phu Kao - Phu Phan Kham, Non-Sang District, Tharawadee era. Bai Sema has every district. and the Lan Xang art era, such as Khun Yai Khem Muang, the governor of Nong Bua (In the reign of King Fa Ngum), Buddha image Phra Chai Chettha Wat Tham Suwan Khuha, Wat Si Khun Mueang, Chao Pang Kham The governor of Wiang Champan, Kab Kaeo Bua Ban, Phra Wa-Phra Ta Governor of Nakhon Khuean Khan Kae Kaew Bua Ban, and the Shrine of King Naresuan the Great. And (4) Public relations on tourism routes with ecological and cultural potential in Mueang District In Nong Bua Lamphu Province, it was found that the management model preferred to emphasize the word management partner rather than participation. It will allow the community to get a job, get a career, and earn income from the area or attraction there and nearby communities get more attention. causing economic growth There must be a strategy for focusing on bronze results (TV, YouTube).

Keywords: Linkage Tourism Routes; Ecotourism and Cultural Sites

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลกไปแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่าเกือบจะทุกประเทศในโลกนี้ การท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว และในหลายประเทศ การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอยู่ในระดับที่ 1 - 3 ของ 10 อันดับแรกในระบบการสร้างรายได้สำคัญของประเทศนั้นๆ อีกด้วย การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก และเป็นที่เชื่อกันว่าความสำคัญของการท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และจะกลายเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด การเดินทางถือเป็นการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมาแต่โบราณกาลและได้พัฒนาการมาเรื่อยๆ ตามความเหมาะสม ยังมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งก็ยิ่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวขยายวงกว้างออกไปโดยมีวัตถุประสงค์หลากหลายและแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาการส่งเสริมสนับสนุน และการเพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น สำหรับนักเดินทางท่องเที่ยวได้กลายเป็นกิจกรรมสำหรับบุคคลเหล่านี้และยังเติบโตรวมกันเป็นกลุ่มก้อนขึ้นจนกระทั่งต้องอาศัยเทคนิควิชาการเฉพาะ การวางแผนการจัดองค์การ และการตลาดรวมเข้าแล้วเรียกว่า “กลุ่มภาคี

เครือข่ายการท่องเที่ยว” ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบการเมืองของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ทั้งทางด้านสังคมการท่องเที่ยวก็ถือเป็นการพักผ่อนที่ช่วยลดความตึงเครียด พร้อมๆกับการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าของท้องถิ่น จึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการ เพราะมนุษย์ต้องการพักผ่อนและผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากการทำงาน รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้คนที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นสังคมเมือง ย่อมมีความต้องการออกไปท่องเที่ยวสัมผัสธรรมชาติ ดังนั้นในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจึงควรจัดให้มีระบบโปรแกรมการสื่อความหมายธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ และการผ่อนคลาย (สภาพร ล้ำวรรณวงศ์, 2547)

แนวโน้มการเติบโตในภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ อาทิแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวในตลาดโลก ภาวะการแข่งขัน ความเสี่ยง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ยังคงอยู่บนความไม่แน่นอนทั้งจากภัยธรรมชาติ โรคระบาด ความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจและการเมืองของหลายประเทศทั่วโลก ประกอบกับการพัฒนาที่ผ่านมาการท่องเที่ยวไทยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวไทย แต่ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวความสะดวกสบายในการเดินทาง และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามกระแสของโลกาภิวัตน์ ทำให้แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์และสร้างโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย และความนิยมในเรื่องการท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันรูปแบบหรือความนิยมด้านการท่องเที่ยวที่ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึง เพื่อการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวให้ตอบรับกับความนิยมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

การท่องเที่ยวเปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัดในแต่ละปีที่ผ่านมาความสำเร็จโดยรวมหรือบางส่วนนั้นย่อมมาจากพลังของฟันเฟืองหรือพลังขับเคลื่อนทั้งส่วนเล็ก และส่วนน้อยที่ช่วยกันผลักดันให้การท่องเที่ยวเคลื่อนไหวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง และแสดงบทบาทนำในการเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพการกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นสิ่งที่จะต้องตามมาคือ “ผู้ประกอบการ” ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องมีสัญชาตญาณของความเป็นผู้ประกอบการ ขวนขวายหาช่องทางในการลงทุนทำธุรกิจอยู่เสมอ ดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องไม่สะทกสะท้านกับปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น มีแต่ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะทำต้องทำให้ได้แม้จะเหน็ดเหนื่อยอย่างไรก็ต้องอดทนทำงานหนักต่อไป และมีความผูกพันกับงานที่ทำเพื่อให้เกิดความสำเร็จ และจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทบทวนกระบวนการทำงานขั้นตอนต่างๆ อาจจะมี “กลุ่มผู้ประกอบการ” เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจของตนเองก็ได้ สำหรับภาคีเครือข่ายนั้นจะทำงานร่วมกันกับหน่วยงาน หรือองค์กรอื่นในลักษณะของเครือข่ายย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความร่วมมือของแต่ละ

.....

ละหน่วยงาน จากสิ่งเหล่านี้จึงมีการวิจัยการท่องเที่ยวให้กลายเป็น “บทบาทความร่วมมือของผู้ประกอบการในการส่งเสริมการท่องเที่ยว” ที่สอดคล้องถึงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ประทานแก่คณะกรรมการ และพนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2559 ว่า “พยายามเผยแพร่วัฒนธรรม และนิสัยใจคอที่ดีของคนไทยพร้อมทั้งประวัติศาสตร์ และความเป็นอยู่ของคนไทยให้ชาวต่างประเทศทราบมากที่สุด เมืองไทยเราก็มีของดีมากทั้งในทางวัตถุทั้งในทางจิตใจ เราควรจะทำให้เกิดผลทั้งหมดทั้งนี้เพื่อประโยชน์เพื่อความมั่นคง และเพื่อความเป็นอยู่ของเราทุกๆ เพราะว่าเมื่อมีคนที่ยอมรับเราต่อเราทั่วโลก ก็จะทำให้เราปลอดภัยและมีมิตรมากขึ้น”

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาคในลักษณะการสร้าง ความแตกต่างให้แตกต่างกัน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดกลยุทธ์สร้างความรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็น “แหล่งเรียนรู้อารยธรรม” ของภาคอีสานด้วยการนำเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบมีเรื่องราวในลักษณะ Slow Travel ใน 6 เส้นทาง ได้แก่เส้นทางตามรอยไดโนเสาร์ เส้นทางตามรอยอารยธรรมขอม เส้นทางอารยธรรมโบราณ เส้นทางเยือนถิ่นคาทอลิก 2 Unseen เส้นทางตามรอยพระอาจารย์มั่น และเส้นทาง เสน่ห์มนตราริมฝั่งโขง และชูจุดเด่น “วัฒนธรรมล้ำค่างาม ผืนป่าธรรมชาติ” ของภาคเหนือ ให้เป็นที่จดจำได้ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์รวมทั้งจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแหล่งเหนือ (Department of Tourism, 2009)

ในส่วนของการท่องเที่ยวตามแหล่งที่เป็นธรรมชาติโดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเลนั้น นับว่ามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วโดยรูปแบบในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว มีทั้งแบบไปกลับและแบบพักแรม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสเรียนรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติอันเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศจากสิ่งแวดล้อมที่จำเจในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นแปลกใหม่ นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนในท้องถิ่นอีกด้วย อย่างไรก็ตามจากการที่อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามและมีระบบนิเวศที่เปราะบาง ดังนั้นการใช้ประโยชน์ พื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยขาดความระมัดระวัง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการพัฒนากระบวนบริหารอุปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น (ดรชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส, 2559: 95) กิจกรรม เหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การลอกเลียนแบบ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและวิถีการดำรงชีวิตเป็นต้น การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคมมากทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีทัศนคติ ความคิดเห็นการท่องเที่ยวยังมีส่วนกระตุ้นให้เกิดมีการรักษาศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ในทางกลับกันการท่องเที่ยวยังมีส่วนทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเสื่อมโทรมได้จากวัฒนธรรมในตัวนักท่องเที่ยวเข้ามา (รพพร จันทรสว่าง, 2546: 18)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์จังหวัด ให้ตอบรับกระแสการท่องเที่ยวโลก มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสอดคล้องกระแสโลก ด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เป็นที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยเป็นการเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่และไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติที่

มีอยู่แต่เดิมในชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและประสานกิจกรรมทั้งสองกิจกรรมเข้าด้วยกัน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในพื้นที่มากขึ้น อันเป็นการตอบสนองกระแสการท่องเที่ยวโลกในรูปแบบผสมผสานดังกล่าวนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญอีกด้วย ทั้งโครงการดังกล่าวสามารถต่อยอดในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกิดรูปธรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ต่อไป

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู หรืออำเภอหนองบัวลำภูเดิม เคยเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี อยู่ห่างจากจังหวัดอุดรธานีประมาณ 46 กิโลเมตร (มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางรถยนต์ประมาณ 568 กิโลเมตร) ในอดีต จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นเมืองโบราณที่ก่อตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 900 ปี เดิมเป็นดินแดนที่ขึ้นต่อกรุงศรีสัตนาคนหุต มีชื่อว่า "เมืองหนองบัวลุ่มภู นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน" เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจยังส่วนภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครอง การให้บริการของรัฐบาลอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การส่งเสริมให้ท้องที่เจริญยิ่งขึ้นตลอดจนเพื่อความมั่นคงของชาติ ประกอบกับจังหวัดอุดรธานี มีอาณาเขตกว้างขวางและมีพลเมืองมาก จึงเห็นสมควรแยกอำเภอต่างๆ บางอำเภอ ตั้งขึ้นเป็นจังหวัด โดยได้รับการสถาปนาให้เป็นจังหวัดหนองบัวลำภู อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 เป็นต้นไป

คณะผู้จัดทำโครงการจึงเล็งเห็นความสำคัญในการที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู นี้ทางด้านพื้นที่ที่เลือกทำโครงการนั้นเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลายและยังไม่ได้มีการสำรวจที่เป็นรูปธรรม เพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรมในด้านรูปแบบการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว ในพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อสนองตอบต่อแผนพัฒนาของชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และเพื่อจัดการความรู้การท่องเที่ยวระดับชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
4. เพื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมุติฐานการวิจัย

1. สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้
2. กำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้
3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พัฒนากิจกรรมได้
4. มีประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้หลายเส้นทาง

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการ มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่อง มาจากการท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรม การท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว จากทฤษฎีศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้หลักเกณฑ์ 3 A สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวกของ แหล่งท่องเที่ยว (Amenity)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมี กระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมี ส่วนร่วม ของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ, 2548)

Richardson (1993) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการ ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งมีการสื่อความหมายเพื่อให้มีความรู้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมที่สำคัญ นอกจากนี้จะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมแล้ว ยังมีส่วนสนับสนุน และ ผลักดันให้มีการปกป้องอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้และชุมชนในพื้นที่นั้นจะได้รับรายได้และมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามสถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทความวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขั้นตอนการพัฒนาการตลาดการเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมและเทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวของวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่นๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง Nzama, Magi & Ngocoho (2005)

นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จะเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

อีกประการหนึ่งคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนา และเป็นการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด แนวคิดนี้ได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา โดยได้รับความสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติ และองค์การการท่องเที่ยวโลก ประเทศไทยก็ได้รับเอาแนวคิดนี้มาศึกษาและดำเนินการจนปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากพอสมควร

จากการศึกษาถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า มีทั้งผลกระทบทั้งสองทางคือ ผลกระทบในทางบวก และผลกระทบในทางลบ ผลกระทบในทางบวก จะทำให้เกิดรายได้จากการใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็จะทำให้ประเทศไทยมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง นอกเหนือไปจากการส่งสินค้าออก นอกจากนี้เงินที่นักท่องเที่ยวต่างชาตินำไปใช้จ่ายใช้สอยย่อมกระจายไปสู่ท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ ทำให้

เศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นๆ ดีขึ้นนอกจากผลดีทางด้านเศรษฐกิจแล้วนั้นยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นอีกด้วย

ส่วนผลกระทบในทางลบอาจทำให้สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม จากการไม่ระมัดระวังของนักท่องเที่ยว หรือจากการขาดการวางแผนที่ดีของหน่วยงานในท้องถิ่น ในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสิ้นเปลืองในระยะเวลาสั้นๆ นอกจากนี้ ชุมชนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ อาจไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับโอกาสเข้าร่วมในการจัดการและการให้บริการ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไปตกอยู่กับผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่มีเงินทุนมาก และอยู่นอกแหล่งชุมชนนั้นๆ ส่วนชุมชนในท้องถิ่นกลับต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวนำมาเข้ามา เช่น ปัญหาการส่งเสียงดังรบกวนของนักท่องเที่ยว ปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาค่าครองชีพในท้องถิ่นสูงขึ้น เพื่อลดผลกระทบในทางลบให้น้อยลงได้เสนอให้มีทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยอาศัยหลักการที่สำคัญสองประการ คือ ประการแรกต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และประการที่สองต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากหลักการทั้งสองประการนี้จึงเป็นที่มาของการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการให้แนวคิดของการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดใหม่ว่าการท่องเที่ยวนั้นเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นับวันก็ยิ่งมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในอันดับต้นๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ในอดีตจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบ "มวลชน" (Mass tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยการให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม จึงก่อให้เกิดการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว หรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัด จนทำให้เป็นที่กล่าวกันมากกว่า การท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จนทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งตกอยู่ในสภาพผู้ป่วยที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยา จึงนับว่าเป็นการเสียโอกาสในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (นายไพฑูรย์ พงศบุตร, 2552)

ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ซึ่งนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผู้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้หลายทฤษฎี ดังนี้

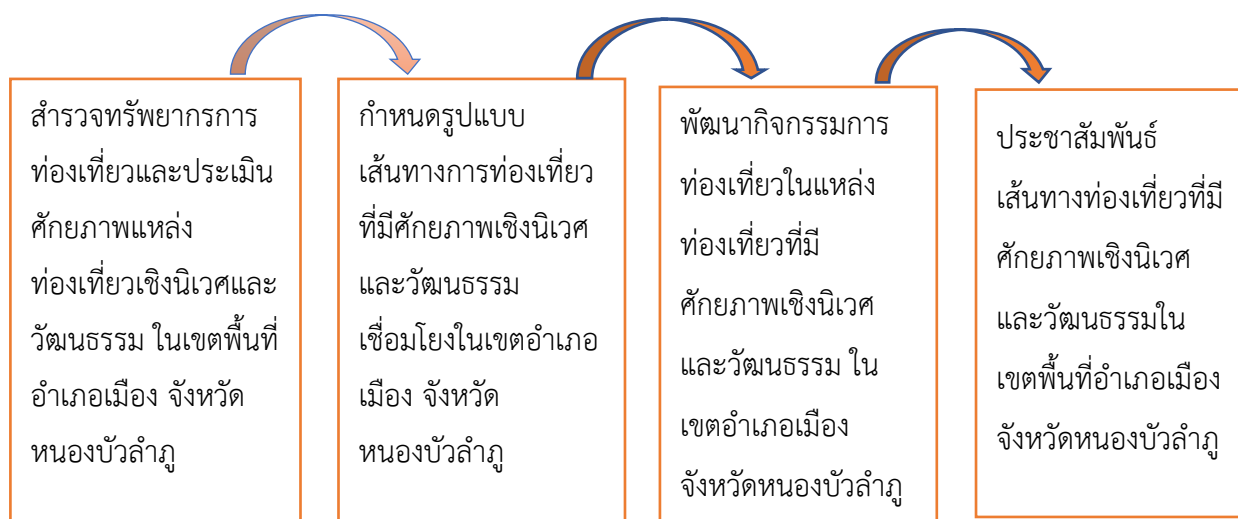
ส่วน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากร

ท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่สุดอย่างยืนยาว จากทัศนะต่างๆ ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยวอีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

สรุปได้แนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ดี โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ระเบิดจากข้างในได้ เห็นความสำคัญของวิถีชีวิตของท้องถิ่นและยกระดับให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนที่ดี ได้เห็นความสำคัญของสินค้าที่มีอยู่ที่เป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นและมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าสินค้า และได้ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการในเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอในจังหวัดหนองบัวลำภูก่อให้เกิดช่องทาง การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวที่เกิดความยั่งยืนและสามารถจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและก่อให้เกิดรายได้ สร้างเศรษฐกิจให้กับคนในจังหวัดหนองบัวลำภูได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยออกแบบกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย: ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณในการศึกษาเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัยโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มอภิปรายผล เพื่อพัฒนารูปแบบของการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสำรวจโดยแบบสอบถามเพื่อประเมินผลการกำหนดรูปแบบเพื่อกำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยด้านรูปแบบพัฒนาการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยศึกษาด้านต้องการพัฒนา 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการโฮมสเตย์ การพัฒนาเพิ่มมูลค่าของผักหวานป่า (ชาผักหวานป่า) การบริหารจัดการร้านค้าชุมชน (ลานค้าห้วยเตือ) และนักร้องเพลงชุมชน (ตำนานเรื่องเล่าของผู้พัฒนาชาติไทยสหาย) รวมถึงประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงทำการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยว จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวแห่งใหม่ จัดทำคู่มือท่องเที่ยว และการหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว เตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ คณะกรรมการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงพื้นที่ประเมินแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว ที่อำเภอกำหนดเอง คัดเลือกข้อมูลกลุ่มชุมชน สรุป วิเคราะห์ผลการประเมิน และ สร้างกระบวนการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรตามเส้นทางท่องเที่ยวที่ถูกคัดเลือกจากกลุ่มองค์กรจัดทำและพัฒนาหลักสูตรพัฒนาทรัพยากรตามความต้องการของชุมชนพื้นที่เส้นทางของการท่องเที่ยว ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบ ผูกอบรมผู้นำเที่ยวชุมชน พัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริหารจัดการโฮมสเตย์ ชาผักหวานป่า การบริหารจัดการร้านค้าชุมชน และ นักร้องเพลงชุมชน สรุปผล รายงานผลการดำเนินงานโครงการขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยด้าน 1) สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) กำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

3. ขอบเขตด้านประชากร: ผู้ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประชาชนชาวบ้านและผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประธานกลุ่มด้านวัฒนธรรม และประธานกลุ่มผู้นำร้องในการจัดการที่พักโฮมสเตย์ในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์ จังหวัดหนองบัวลำภู ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพประชากรกลุ่มเป้าหมายได้แก่ 1) สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้แทนจากหน่วยงานทั้งราชการและส่วนท้องถิ่น 2) แหล่งท่องเที่ยวและ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ จากนักท่องเที่ยวทั้งในเขตพื้นที่และต่างจังหวัด ได้รับการสุ่มโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ขนาดตัวอย่างได้จากตัวอย่างกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane

(1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm$ 5% ขนาดของประชากรที่มาท่องเที่ยวไม่เกิน 100,000 คน ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 275 ตัวอย่างนักวิชาการด้านท่องเที่ยวจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 1 คน นักพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหินลับ 1 คน

-สมาชิกกลุ่มทอผ้าฝ้ายหมีขิดยดอกบ้านหินลับ 64 คน รวมประชากร กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 67 คน

-การพัฒนาอบรมให้ความรู้ผู้นำเที่ยวชุมชนตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 25 คน

-ไร่สุขสวัสดิ์บ้านห้วยเตือจำนวน 3 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่: ดำเนินงานในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 4 เส้นทาง กิจกรรมอบรมพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ตำบลโนนทัน ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการลงพื้นที่ของคณะกรรมการประเมินจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดหนองบัวลำภู ตัวแทนของอำเภอทุกอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน ชมรมอนุรักษ์ ภูเขา ตัวแทนตำบลหนองบัว องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว และชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอโนนวัง ร่วมประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวทั้งอำเภอเมือง วิเคราะห์ สรุปผล จากการประเมิน วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน พื้นที่ตามเส้นทางการท่องเที่ยวด้านสินค้าและด้านบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความต้องการพัฒนา 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการโฮมสเตย์ การพัฒนาเพิ่มมูลค่าของผักหวานป่า (ชาผักหวานป่า) การบริหารจัดการร้านค้าชุมชน (ลานค้าห้วยเตือ) และ นักเล่าเรื่องชุมชน (ตำนานเรื่องเล่าของผู้พัฒนาชาติไทยสหาย) เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มทอผ้าฝ้ายหมีขิดยดอกหมู่บ้านหินลับหมู่ที่ 4 ตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู อบรมให้ความรู้ตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวตำบลโนนทัน, ตำบลหนองบัว, ตำบลหนองสวรรค์, ตำบลลุ่มภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไร่สุขสวัสดิ์ บ้านห้วยเตือ ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้เวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยออกการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือวิจัย แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ และกล้องถ่ายภาพ

2. กระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดกลุ่มทอผ้าฝ้ายลายหมีขิดยดอกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหินลับ ตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู รวมถึงการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษา/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Document Analysis) และการ

ทบทวนเนื้อหา ดังนี้ (1) สถานการณ์การท่องเที่ยว (2) แนวคิดการรวมกลุ่มท่องเที่ยวฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว และ (3) ปัจจัยของการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มท่องเที่ยวฝ่ายหมีขีตยดอกบ้านหินลับ

1. ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของกลุ่มท่องเที่ยวฝ่ายหมีขีตยดอกบ้านหินลับโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ทั้งหมดมาประมวลข้อมูลเพื่อหาตัวแปรที่ต้องการศึกษาต่อไป

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมด จัดเวที นำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดกลุ่มท่องเที่ยวฝ่ายหมีขีตยดอกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านหินลับ ตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานต่อไป

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาให้ความรู้ผู้นำเที่ยวชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (in depth-Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาครอบคลุมทั้งอำเภอเมือง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Content Analysis) โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ ตามเนื้อหา ดังนี้ (1) ด้านผู้นำ ที่มีส่วนช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย (2) ด้านการสนใจ จากทั้งผู้นำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่างๆ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของให้สัมภาษณ์ (4) ด้านบริหารจัดการกลุ่ม (5) ด้านระดับการพัฒนาองค์กรและบริบทแวดล้อม (6) นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดทำการวิเคราะห์เนื้อหา และ (7) ด้านเส้นทางท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 3 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวไร้สุขสวัสดิ์แบบออนไลน์บ้านห้วยเตือ ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

- 1.รูปแบบการประชาสัมพันธ์ไร้สุขสวัสดิ์
- 2.สื่อสารออนไลน์ เฟสบุ๊ค ไลน์
- 3.ยุทธูปกิจกรรมสาธิตการปลูกไผ่หวาน, การเพาะเมล็ดพันธุ์ผักหวานป่า
- 4.คลิปวิดีโอกิจกรรมในการเข้าชมไร้สุขสวัสดิ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้แทนจากหน่วยงานราชการและส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ในวันที่ 20 ธันวาคม 2562 ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวระหว่างช่วงเดือน มีนาคม 2563 ด้วยแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบถึงระดับความพึงพอใจของบริษัทพื้นที่ทั่วไป 2) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในเชิงนิเวศ ที่นักท่องเที่ยวสนใจเรียงลำดับได้จากนักท่องเที่ยว 3) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจเรียงลำดับจากนักท่องเที่ยว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยโครงสร้างคำถามประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้ (1) สภาพการณ์การนโยบายการท่องเที่ยว (2) ด้านผู้นำ ที่มีส่วนช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย (3) ด้านการสนใจ จากทั้งผู้นำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่างๆ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง (5) ด้าน

ความชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่นำมาปฏิบัติ (6) ด้านระดับการพัฒนาองค์กรและบริบทแวดล้อม (7) ปัญหาและอุปสรรค (8) แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหากับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัย ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว โดยอ้างอิงจากเอกสาร บันทึก สถิติที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การแปลผล ใช้การแปลผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย โดยยึดหลักที่เป็นมาตรฐานที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรม ทฤษฎี และแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. การถ่ายทอดเทคโนโลยี: ขั้นตอนการวิจัยแผนงานวิจัย ได้กำหนดขั้นตอนไว้เป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

5.1 ขั้นตอนที่ 1

1. ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับพื้นที่ ข้อมูลเบื้องต้นด้านการบริหารจัดการ เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อวิเคราะห์เป็นฐานข้อมูลเบื้องต้น
2. รวบรวมและศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

5.2 ขั้นตอนที่ 2

1. ศึกษาศักยภาพเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู รวม 38 แหล่งพื้นที่โดยทำการประเมินและวิเคราะห์ ศักยภาพเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว โดยการใช้แบบประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยนักวิจัยปรับปรุงจากแบบประเมินแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดหนองบัวลำภู
2. ศึกษาความต้องการด้านตลาดการท่องเที่ยวโดยจัดเวทีเพื่อค้นหาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ
4. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว 38 เส้นทางท่องเที่ยว
5. นำผลการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์หาปัจจัยส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยว และกำหนดเส้นทางด้านการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ค้นพบ

5.3 ขั้นตอนที่ 3

1. สัมมนาเชิงปฏิบัติการโดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ เพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวร่วมกันในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

[651]

2. สัมมนาเชิงปฏิบัติการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ (Think Tank) มาวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

5.4 ขั้นตอนที่ 4

1. ทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยว
2. ประเมินผลการทดสอบเส้นทาง
3. ประเมินผลร่วมกันทั้งผู้เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวและทีมวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมเชื่อมโยงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่กระบวนการในการกำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวลารขับเคลื่อนตามลำดับดังนี้

1. การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวโดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการโดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่างๆ เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ เพื่อวิเคราะห์แนวทางพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการในวันที่ 10 กรกฎาคม 2563 ได้สำรวจแหล่งท่องเที่ยวได้ 38 แห่ง จากการสำรวจประเมินผลแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพได้ เส้นทางเชิงนิเวศจำนวน 18 แห่ง และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 20 แห่ง

2. การกำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า

2.1 จัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ New Normal ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้นำเที่ยว และนักท่องเที่ยว ให้ทันกับยุคสมัยในสภาวะปัจจุบันในการปฏิบัติตน

2.2 ควรจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใด ต้องดูบริบทแต่ละพื้นที่มีจุดแข็งอะไรบ้าง เช่น จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นจังหวัดเล็กๆ จังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ของประเทศไทย เป็นแหล่งอารยธรรม มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่

- ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ภาพเขียนสี บนภูเก้า-ภูพานคำ อำเภอโนนสัง ยุคสมัยทวารวดี ใบเสมามีทุกอำเภอ

- ยุคสมัยศิลปะล้านช้าง เช่น ขุนใหญ่ขอบเมืองเจ้าเมืองหนองบัว(สมัยพระเจ้าฟ้าจัม), พระพุทธรูปพระไชยเชษฐา วัดถ้ำสุวรรณคูหา, วัดศรีคูณเมือง, เจ้าปางคำ เจ้าเมืองเวียงจำปานครกบแก้วบัวบาน, พระวอ-พระตา เจ้าเมืองนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน, และศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือจุดแข็งทางวัฒนธรรม ควรที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์-ตำนานรวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์(ปลอดสารพิษ) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬาฟุตบอล(สโมสรหนองบัวพิชญ์ เอฟซี) ผศ.ดร.ลินจง โพชารี รองคณบดีสาขาการ

ท่องเที่ยวและโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 38 แห่ง ไว้ว่า

2.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในเชิงนิเวศ ที่นักท่องเที่ยวสนใจเรียงลำดับได้จากนักท่องเที่ยว จำนวน 257 คน ดังนี้คือ

ตารางที่ 1 เรียงลำดับประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในเชิงนิเวศ

ลำดับที่	ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม (คน)	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
1	ชุมชนเกษตรสายบุญวัดถ้ำกลองเพล	80	35.3
2	ภูพานน้อย	85	34.1
3	ตลาดบ้านห้วยเตี๋	78	31.3
4	น้ำตกเฒ่าโต้	71	28.5
5	วนอุทยานบัวบาน	63	25.3
6	ห้วยตาดข่าบ้านห้วยทราย	51	20.5
7	โฮมสเตย์บ้านห้วยทราย	46	18.5
8	ภูหินลาดข้อฟ้า	43	17.3
9	ถ้ำดินเพียงวังเสือหัว	43	17.3
10	ไร่สุขสวัสดิ์	42	15.3

จากตารางที่ 1 พบว่า ลำดับที่ 1 ชุมชนเกษตรสายบุญวัดถ้ำกลองเพล จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคือเป็น ลำดับที่ 2 ภูพานน้อย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 ลำดับที่ 3 ตลาดบ้านห้วยเตี๋ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ลำดับที่ 4 น้ำตกเฒ่าโต้ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ลำดับที่ 5 วนอุทยานบัวบาน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ลำดับที่ 6 ห้วยตาดข่าบ้านห้วยทราย จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ลำดับที่ 7 โฮมสเตย์บ้านห้วยทราย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ลำดับที่ 8 ภูหินลาดข้อฟ้า จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ลำดับที่ 9 ถ้ำดินเพียงวังเสือหัว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 ลำดับที่ 10 ไร่สุขสวัสดิ์ จำนวน 42 คนคิดเป็นร้อยละ 15.3

ตารางที่ 2 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจเรียงลำดับจากนักท่องเที่ยว จำนวน 257 คน ได้ดังนี้คือ

ลำดับที่	แหล่งท่องเที่ยว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
1	วัดถ้ำก่องเพชร	140	56.2
2	ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	108	43.4
3	พิพิธภัณฑ์หอยหิน	105	42.2
4	ชุมชนห้วยเหือ OTOP นวัตกรรม	61	24.5
5	ศาลปู่หลุบ	60	24.1
6	รอยพระพุทธรูป ณ กลางดง	53	21.3
7	วัดดอยเทพสมบุรณ์	36	14.5
8	วัดป่าเจริญธรรม หมู่บ้านภูพานทอง	36	14.5
9	สฤภูซาง	30	12.0
10	วัดสระพังทอง	26	10.4

3. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรม พบว่า

สัมมนาเชิงปฏิบัติการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ (Think Tank) มาวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการในวันที่ 23 สิงหาคม 2563

สรุปคือคนเราชอบของแปลกใหม่นะถ้าคนเรามีความผูกพันกับสิ่งนั้นเราก็จะกลับยังที่นั้นอีก ภาษาทั่วไปเรียกเป็น FC ที่มันจะยั่งยืน เป็นภายในจิตใจการผูกติดในจิตใจ ในเรื่องของศรัทธาหรืออิทธิฤทธิ์ต่างๆ ไฮไลต์ที่พูดถึงคือ พระไชยเชษฐา พระปรางคู่ การได้สัมผัส การได้นอน ความผูกพัน ตัวนี้จะเป็นฐานในการออกแบบแพคเกจเส้นทาง เส้นทางในการเดินทางไปท่องเที่ยวแต่ละแหล่งท่องเที่ยวแต่ละเส้นทางมันจะได้สัมผัสสรรพธรรมได้มันเกิดขึ้นกับชีวิต หลังจากนั้นค่อยมาดูว่าจะจัดเป็นทริปแบบไหน วันเดียวจบ 2 วันจบ เสนอแบบจำลองไว้เป็นไกด์ไลน์ ถัดมาเราได้ออกแบบเส้นทางแล้วก็ทริปเรียบร้อยแล้ว

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ให้ใช้ประดิษฐ์คำที่มันเป็นเอกลักษณ์เพื่อให้ผู้คนสนใจ แบบบัญญัติคำขึ้นมาใหม่ในวิจัยของเราหรือในมิติของหนองบัวลำภู เช่น 1 วันอาจจะชอยย่อยหลายแพคเกจ ยกตัวอย่าง ย้อนตำนานประวัติศาสตร์หรือ ตามรอยพระบาท ตามรอยพญานาค สายน้ำขุนเขาเล่าชีวิตวิถีโลก (วิถีท้องถิ่น, วิถีโลก, วิถีชุมชน, วิถีภูไท) ออกแบบแพคเกจทัวร์ตั้งชื่อแพคเกจทัวร์แล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วมามักรวมทุกอย่างรวมกัน มาตั้งชื่อแพคเกจทัวร์ ตรีมอะไรตรีมพระนเรศวร ตรีมพระคคมมิวนิสต์ ตรีมพระราม เป็นต้น อยากให้เพิ่มเติมให้เกิดกระแส ให้คนใหญ่คนโตพูดถึงบ่อยๆ จากความคิดเห็นของนักวิชาการ คือ พ.ต.ท.ดร.รัช เบ้าสวัสดิไชย ที่ปรึกษาชมรมลูกหลานเจ้าปางคำ หนองบัวลำภู ประเทศไทย พระครูพุทธมรรคาภิบาลเจ้าคณะ

[654]

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู (ธ.)รองเจ้าอาวาสวัดมหาชัย จ.หนองบัวลำภู คุณวัชรภรณ์ ปุณณบุตรประธานชมรมลูกหลานเจ้าปางคำ หนองบัวลำภู ประเทศไทย รองประธานหอการค้า จ.หนองบัวลำภู ดังนี้

1.การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน คนในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น และอ้างอิงเอกสารงานวิจัยฯ ที่เกี่ยวข้อง

2.การจัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคประชาชน คนในท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วม ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นปัจจุบันพบได้ทั่วไปในพื้นที่ โดยส่วนหนึ่งอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณี เช่น ส่งเสริมอัตลักษณ์ฮีต 12 คอง 14 ในแต่ละพื้นที่ชุมชน ท้องถิ่น ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ตามฮีต(เดือน)นั้น

4. การประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงนิเวศและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน ไป-กลับ ชื่อว่า “ตามรอยพระอรหันต์”

เวลา 07.00 น. (1) ทำบุญใส่บาตรวัดถ้ำกลองเพล

เวลา 07.30 น. (2) ชุมชนห้วยเหือ OTOP นวัตวิถี

เวลา 08.30 น. (3) พิพิธภัณฑ์หอยหิน 150 ล้านปี

เวลา 09.30 น. (4) วัดป่าเจริญธรรม

เวลา 10.30 น. (5) วัดคอยเทพสมบุญตำบลหนองบัวเวลา

เวลา 11.30 น. (6) วัดสระพังทอง

เวลา 12.00 น. พักรับประทานอาหารที่บ้านที่

เวลา 13.30 น. (7) ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 38 แหล่งให้ไปอยู่ในชุมชนที่เป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยว 1 ที่ของหนองบัวลำภู เข้าไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในเว็บไซต์ เพจและเฟสบุ๊คมี 1-10 เรียงลงมา นำลำดับมาทำเป็นเส้นทางนำเที่ยว ทำแบบสอบถามทั่วไปต้องดูภูมิภานาว่ามาจากที่ไหน แหล่งในแบบสอบถามคือรวมทั้งหมดทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1)วันเดียทริปเหมาะสำหรับคนในพื้นที่ 2) ทริป 2 วัน 1 คืน คนในแถบอีสาน 3)ทริป 3 วัน 2 คืน เหมาะกับคนที่มาไกลต่างจังหวัดและทั้งเป็นกรุ๊ปทัวร์ มาเอง ให้นักท่องเที่ยวมาถึงแล้วสแกนเป็นคิวอาร์โค้ด แล้วทำเป็นคลิปวิดีโอสั้นๆ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่ขับรถไปเองได้ ทั้งปั่นจักรยานไปเองได้

อภิปรายผล

1. รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทรัพยากรการท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเยอะมาก 1 อำเภอ มี 38 แห่งจากการสำรวจและจังหวัดหนองบัวลำภูมีสถานที่ มีต้นทุนที่ดี การสำรวจทรัพยากรการ

ท่องเที่ยวแบบ 5AS ทำให้ได้รู้ถึงสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดหนองบัวลำภูสามารถเข้าถึงง่ายและใกล้เคียงมีสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถมีรถนำนักท่องเที่ยวเข้าถึงจุดท่องเที่ยวได้ทุกแห่ง มีแพคเกจทัวร์หรือเส้นทางท่องเที่ยวที่มีแผนผังหรือข้อมูลแสดงถึงแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจจะต้องมีที่มาและก่อนอื่นต้องศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามเพื่อให้รู้กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวไปเที่ยวจุดในจำนวน 38 แหล่งท่องเที่ยว ที่ให้เลือกสถานที่ของนักท่องเที่ยวที่จะไปท่องเที่ยวคืออันดับ 1 -10 ที่นักท่องเที่ยวเคยไปแล้วและได้สถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมไป คือ มี 10 แหล่งแรกที่มีศักยภาพนำมาจัดแพคเกจทัวร์ที่ได้ 3 ประเภท คือ 1)วันเดียวนัด 2)สองวันหนึ่งคืน 3)สามวันสองคืน คือมีไว้ให้นักท่องเที่ยวเลือก จะเป็นทั้งแบบกรุ๊ปทัวร์, FIT คือ เดินทางมาเอง สถานที่ท่องเที่ยว 10 อันดับนี้นักท่องเที่ยวเลือกไปเที่ยว ดังนี้

เวลา 07.00 น. (1) ทำบุญที่พระบางวัดมหาชัย

เวลา 07.30 น. (2) ทำบุญวัดศรีคุณเมืองบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

เวลา 08.30 น. (3) วัดพัชรกิตติยาภิราม

เวลา 09.30 น. (4) กลุ่มงานหัตถิษฐ์การปั้นพญานาค

เวลา 10.30 น. (5) ผลิตภัณฑ์บ้านห้วยทราย

เวลา 12.00 น. (6) วัดสายทองบ้านหนองผำ

เวลา 12.00 น. พักรับประทานอาหารที่บ้านที่

เวลา 14.30 น. (7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ศิลามงคล

เวลา 15.30 น. (8) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหินลับ

เวลา 16.00 น. (9) ไร่สุขสวัสดิ์ ไร่หวาน ตำบลบ้านห้วยเตือ

เวลา 16.30 น. (10) ตลาดห้วยเตือ แวะซื้ออาหารป่าและเห็ดอาหารที่บ้าน ผักหวานป่า

การท่องเที่ยวแบบ New normal ในสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวต้องใช้แบบ New normal ของเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศน์ มีข้อกำหนดมาใส่ไว้ในแพคเกจทัวร์ ไว้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนที่มาเที่ยวในยุคโควิดเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม สิ่งแรกคือ ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 38 แหล่งให้ไปอยู่ในชุมชนที่เป็นต้นแบบของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ต้องมีการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยว 1 ที่ของหนองบัวลำภูเข้าไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในเว็บไซต์ เพจและเฟสบุ๊คมี 1-10 เรียงลงมา นำลำดับมาทำเป็นเส้นทางนำเที่ยว ทำแบบสอบถามทั่วไปต้องดูภูมิลาเนาว่ามาจากที่ไหน แหล่งในแบบสอบถามคือรวมทั้งหมดทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) วันเดียวนัด เหมาะสมสำหรับคนในพื้นที่ 2) ทริป 2 วัน 1 คืน คนในแถบอีสาน 3) ทริป 3 วัน 2 คืน เหมาะสมกับคนที่มาไกลต่างจังหวัดและทั้งเป็นกรุ๊ปทัวร์ มาเอง ให้นักท่องเที่ยวมาถึงแล้วสแกนเป็นคิวอาร์โค้ด แล้วทำเป็นคลิปวิดีโอสั้นๆ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่ขับรถไปเองได้ ทั้งปั่นจักรยานไปเองได้ เรียนรู้

วิธีการทำขนมไทย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ ศึกษาการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี พบว่า จังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง โดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ของชาวมอญ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้นดินเผา ตุ่มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์ธง ตะขบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกาย

2. การกำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดรูปแบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศมีนักท่องเที่ยวไปมาแล้ว แล้วต้องพัฒนาในส่วนที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาจากสถิติตามแบบสำรวจความถี่ร้อยละโดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ สิ่งสำคัญอีกอย่างของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคือ ต้องมีจุดถ่ายรูปหรือจุดเช็คอินให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปแล้วโพสต์แนะนำให้ชุมชนทำ เน้นชุมชนมีรายได้กับการท่องเที่ยวเป็นส่วนวางของขายเป็นโฮมสเตย์เป็นเครือข่ายแล้วให้นักท่องเที่ยวจากไปพักที่บ้านของชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ แล้วนำเสนอเส้นทางแพคเกจทัวร์ที่เชื่อมโยงกิจกรรมจุดนี้ไปต่อที่จุดท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงและใกล้เคียงกันทำให้ดูน่าสนใจ หรือใช้เวลาในการเดินทางที่สถานที่ต่อไปใกล้เคียงที่เชื่อมโยงต่อไปได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ศิริพันธ์ พงษ์นิรันดร์ โอชญญา บัณฑิต และชัชญา ยอดสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบคมนาคมและการสัญจรให้ชัดเจน พร้อมทั้งทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้ง เป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง การท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว และยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

3. รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ New Normal ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

การท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะต้องมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินแล้วช่วงนี้เทรนสุขภาพมาแรงมาก ทั้งเกษตรอินทรีย์ ความเป็นออร์แกนิก อาจจะต้องมีการประชาสัมพันธ์สื่อให้เห็นถึงว่าถ้าคุณมาหาเราแล้วคุณจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสุขทางด้านจิตใจด้านร่างกายแล้วคุณก็มีความสุขปลอดภัย แล้วก็มีสุขภาพที่ดีและเรื่องของอาหาร เป็นอาหารพื้นถิ่นของที่เป็นสุขภาพดี จะได้รูปแบบเส้นทางทั้ง 3 ประเภท การรีวิวนิว normal นำมาเป็นเงื่อนไขหรือข้อตกลงในเส้นทางนำเที่ยวต้องเที่ยวแบบนี้ เช่น ไปจุดท่องเที่ยวต้องใส่หน้ากาก ล้างมือและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านวัฒนธรรมและเชิงนิเวศไปด้วยกันในเส้นทางเดียวกัน นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมแบบภาคใต้และเรียนรู้วิถีชีวิตโดยการเข้าพักโฮมสเตย์กับชาวบ้าน และเลือกซื้อสินค้าตลาดบ้านโนนทัน อาหารพื้นบ้านได้ในตลาดของป่า ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิมหยง พาเทียว (2559) สนับสนุนพัฒนาจังหวัดแก่ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอด ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อีกทั้งในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาสัมผัสวิถีชีวิตริมคลองแดนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีความ

.....
จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงให้ตลาดน้ำคลองแดน มีสภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ และสามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตริมคลองแดนได้อย่างแท้จริง โดยได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณจังหวัดสงขลา ปี 2559

4. ควรจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใด

สุดท้ายการบริหารจัดการอยากจะเน้นคำว่าหุ้นส่วนการบริหารจัดการมากกว่าการมีส่วนร่วม จะทำให้ชุมชนได้งานได้อาชีพได้รายได้จากพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวตรงนั้นและชุมชนใกล้เคียงได้รับความสนใจมากขึ้น ทำให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ต้องมียุทธศาสตร์ในเชิงมุ่งผลสำเร็จ (ออกทีวี, ยูทูบ)

เส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน ไป-กลับ ชื่อว่า “สายบุญตามรอยเส้นทางวัฒนธรรมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์”

เวลา 07.00 น. (1) ทำบุญที่พระบางวัดมหาชัย

เวลา 07.30 น. (2) ทำบุญวัดศรีคุณเมืองบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

เวลา 08.30 น. (3) วัดพัชรกิตติยาภิราม

เวลา 09.30 น. (4) กลุ่มงานหัตถิษฐ์การปั้นพญานาค

เวลา 10.30 น. (5) ผลิตภัณฑ์บ้านห้วยทราย

เวลา 12.00 น. (6) วัดสายทองบ้านหนองผำ

เวลา 12.00 น. พักรับประทานอาหารที่บ้านที่

เวลา 14.30 น. (7) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไหมสีลามงคล

เวลา 15.30 น. (8) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหินลับ

เวลา 16.30 น. (9) ตลาดห้วยเตี๊ยะ แวะซื้ออาหารป่าและเห็ดอาหารพื้นบ้าน ผักหวานป่า

นักท่องเที่ยวอาจจะต้องการใช้คอนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวอาจจะให้เป็นส่วนลด 5% หรือ 10% อีกเส้นทางเจาะสายบุญเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ถ้าเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้าอาจจะได้รับความน่าสนใจจากนักท่องเที่ยว เน้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ มีสตอรี่ผูกเล่าเรื่องให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดได้ 3 ประเภทดังนี้

1. จัดเป็นทริป 1 วัน เฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. จัดเป็นทริป 2 วัน 1 คืน ผสมผสานรวมทั้งเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ

3. จัดเป็นทริป 3 วัน 2 คืน ผสมผสานรวมทั้งเชิงวัฒนธรรมและเชิง

อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดอยู่ในบางเรื่องที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ Sproule (1996) ได้เสนอองค์ประกอบ ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย ศักยภาพของพื้นที่ศักยภาพของชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และเข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกทางลบ และการให้ชุมชนมีความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับผลการงานวิจัยของ กฤษฎา ณ หนองคาย และสามารถ ปิติพัฒน์, 2556) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชนนั้นเป็นหลักการที่จะนำการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในพื้นที่เป็นแหล่งผลิตผ้าฝ้ายลายหมี่ขิดยกดอกแหล่งอื่นๆ เพิ่มเติมเนื่องจากในแต่ละพื้นที่จะมีบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจผ้ามัดหมี่ที่ครบวงจรและยั่งยืนผลิตเองขายเอง ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และของประเทศไทยต่อไป
2. ควรจัดกิจกรรมหรือฐานการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบหนึ่งคืนสองวัน ในไร่ สุขสวัสดิ์ บ้านห้วยเตือ ตาบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยตระหนักถึง ความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของทุกท่านและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านและผู้ร่วมวิจัย ดร.พวงเพชร ราชิสวย และ รศ.ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ เป็นผู้ร่วมวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย รวมถึงขอกราบหมั่นสการเจ้าอาวาสวัดถ้ำกลองเพล วัดมหาชัย วัดศรีคุณเมือง ขอบพระคุณ ประชาชนชุมชนท่องเที่ยวทุกท่านที่ ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เอื้อต่อการทำงานวิจัย ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กฤษฎา ณ หนองคาย และสามารถ ปิติพัฒน์. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวทะเลบัวแดง อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการและวิจัย สังคมศาสตร์*. 8(24), 29-24.
- กิมหยงพาเที่ยว. (2559). *ตลาดน้ำคลองแดน สามคลอง สองเมือง ถิ่นรุ่งเรืองวิถีพุทธ*. [Online] <http://travel.gimyong.com/?swp=content&t=481>. [25 พฤษภาคม 2563]
- ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส, (2543). ดร.ชนิเอมพันธ์. เอกสารประกอบการเรียน วิชาหลัก นันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา .(2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). *การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ไพฑูรย์ พงศบุตร. (2552). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ; สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 5. พิมพ์ครั้งที่ 5. โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*
- รชพร จันทรสว่าง. (2546). *เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.*
- ศรินันท์ พงษ์นรินทร์; โอษฐ์ญา บัวธรรม; และ ชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). *แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตการศึกษากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 9(1), 235-259.*
- สุภาพร ล้ำวรรณวงศ์.(2547). *ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อโปรแกรมการสื่อความหมายบริเวณเขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่าบึงฉวาก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- Department of Tourism. (2009). DOT: THE GROWTH OF THE TOURISM DECADE IS THE TRIUMPH OF THE FILIPINO PEOPLE. [Online] [https://thetourismdecade.philippines.travel/Tourism-Act-of-2009-\(RA9593\).pdf](https://thetourismdecade.philippines.travel/Tourism-Act-of-2009-(RA9593).pdf) [20 January 2022]
- Nzama, Magi & Ngocoho (2005). *Workbook-I Tourism Workbook for Educators: 2004 Curriculum Statement (Unpublished Tourism Workshop Educational Materials).* Centre for Recreation& Tourism, UZ. and Tourism KwaZulu-Natal, University of Zululand.
- Richardson, M. S. (1993). Work in people's lives: A location for counseling psychologists. *Journal of Counseling Psychology*, 40(4), 425–433
- Spoule, K.W. (1996). *The ecotourism equation: Measuring the impacts. Bulletin series Yale School of Forestry and Environmental Studies.* Newhaven: Yale University.
- Yamane, T., (1973). *Statistics and Introduction Analysis.* 3rd edition. New York: Harper & Row.